

1959 APR 14

733 nap

HORVÁTH JÓZSEF KÉKESDI GYULA NEMES JÁNOS
ÉS ORDAS NÁNDOR RIPORTSOROZATA

244

25.

Fehér monitorok a Dunán

A két katonaruhás férfi, Világhy százados és Schweitzer százados nagy dérral-durrall rontott be a hadügyi népbiztosságra 31. osztályának egyik szobájába, amelynek aajtján keskeny névjegy-en ez a név állott: Lemberkovits Jenő honvédszázados.

— Jó hírünk van számodra, Jencikém — kezdte Schweitzer százados, miután megvizsgálta, hogy a párnázott ajtót jól bezárták maguk mögött. — Most jövünk Siófokról, a második hadtest parancsnokságáról. Craenenbrock ezredes úr végre kapott tőlük értesítést...

— Éppen ideje, hogy megmozdultak — válaszolta Lemberkovits, ez a kisportolt, magas, fekete szakettbe öltözött 35 év körüli férfi. — Az a hír járja, hogy a felvidéki hadjáratot leállítják. Csak ez a Szamuely tüzél még mindig ez ellen. De Kunfiék most nem engednek. Ennél kedvezőbb alkalom nem is lehetséges az akcióra. Azok, odakint meg lajhrár lassúsággal mozognak.

— Craenenbrock — aki mellest, mint hadtest-vezérkari főnök nagyon ügyesen dolgozik — megmagyarázta miért volt a késlekedés. Szegeden minden tervüket helyeselték, de kellett még a bécsiek jóváhagyása is. Hiába, a politikai kapcsolat az antanttal

magas síkon csak Bécsben teremthető meg. El is küldték Szegedről őgróf Pallavicinit, ismered: Gyuri őrnagyot, Bethlen Istvánhoz. Igenám, de a gróf úr öméltségát egy hétig nem találta, pedig tüvé tette utána egész Bécsset. Azt mondják a rossznyelvek, még Bécsben is úgy fél, hogy mindennap máshol alszik... — pletykálgodott Világhy.

— Szóval a terveket jóváhagyták — szakította meg társa szóáradatát Schweitzer százados. — Az indítási parancsot Lajtos Sandritól — emlékszel rá, ő is évfolyamtársunk volt — kapod meg.

— Lajtos?... — húzta fel az orrát Lemberkovits. — Ugy tudom, hogy ő ehhez a vasas totumfactumhoz csapódott, hogy is hívják?... Haubrich, ügye?... Igen, ő a budapesti városparancsnok. Lajtos az ő parancsörtsitzje. Már engedjétek meg, de egy magyar királyi honvédszázados mégsem hajlonghat egy ilyen senkiházi közvetlen szolgálatában. Nem szívesen megyek hozzá...

— Ez a parancs. Szegeden meg Bécsben biztosan tudják, hogy miért így döntöttek — válaszolta Schweitzer — segítségünkre lehet és ma szükség van az ilyen mécsékelt szocik segítségére.

Néhány napra rá, június 20-án Lemberkovits a térparancsnok-

ság egyik szobájában összedugta a fejét Lajtos századosal. Ez már Lajtos és Lemberkovits második megbeszélése volt.

— Kérlek, Jencikém, én már mindent elintéztem. Holnaptól ne járd be a népbiztosságra és otthon se tartózkodj. Legjobb volna, ha Szentendrére mennél ezzel a névjegyvel. A cím is rajta van — kezdte nyájas mosollyal az angolna simaságú Lajtos. — Kedden, június 24-én 5.30-kor elmegy a Hungária úti laktanyába. Most Engels-laktanyára vörösítették a nevét. Beengednek majd, mert az őrségparancsnok, Szóts András tartalékos főhadnagy már avizálva van. Szótscsel bizalmasan beszélhetsz, ő lesz ott az összekötő. Az indulási parancsot tőlem kapod telefonon.

— Igen. Csak a vasasdandár legyen rendben — válaszolta Lemberkovits.

— Arra ne legyen gondod. Haubrich vállalta. S azok hallgatnak rá. Az ő utasítására felkeres Szentendrére bizonyos Archner József vasesztergályos. Nagy híve a térparancsnok szaktársnak. Az Óbudai Hajógyárban a dunai flottillához van beosztva. A te jeledre ő is megindul a monitorokkal és a Dunáról lőni fogja a Hungáriát, oppardon, majd elfelejtettem, hogy azt is átvörösítették Szovjet Házra. Haubrich szerint ennek nagy morális hatása lesz. Azt hiszem, igaza van. Egész tanulékony ez a szaktárs úr... Nekem tetszik az ötlete.

— Nem szeretem ezeket a szaktársakat — húzta el a száját Lemberkovits. — Az a biztos, ha a saját embereinkkel csináljuk...

— Haubrich mégis nekünk segít. Tehát most ki kell bírni, hogy ő is csak munkásszaga. Utálja a komcsikat és fél is tőlük, de perze az antanttól is fél. Majd ha már tiszta lesz a terep, rövid úton túladdunk rajta... De egyelőre ő hozza a tömeget, a vasas-

dandárt, S anélkül mit kezdhettünk... — zárta le a beszélgetést Lajos.

Június 24-én hajnalban egy magas, katonaruhás férfit vezetett be az őrségparancsnok, Szóts András főhadnagy a Hungária úti Engels-laktanya őrsparancsnoki szobájába. Lemberkovits százados első dolga az volt, hogy levette a köpenyét és a zsebéből kivett parolit és hat csillagot gondosan felvarrta a zubonyára, kirkakta a királyi kitüntetéseit:

— Most már kezdődhet a haddelhadd — vicsorodott el, s persze alig rejthette izalmát: sikerül-e?

Fél tizenkettőkor szól a telefon. Lemberkovits, aki közben megszemlélte az embereit, ellenőrizte az előkészületeket, a telefonhoz ugrott.

— Igen, én vagyok, Sandikám, Lemberkovits Jenci...

A jelszót szinte már extázisban üvöltötte a kagylóba.

— Főhadnagy úr — fordult Szótsához. — Ön azonnal indul a József-központoz. Megvárja, hogy a fiúk megérkeznek és ahogy bent vannak az épületben, jelenti nekem. A parancsnoki állásom a Gizella téren, a Gerbeaud-ban lesz.

A főhadnagy feszesen tisztelgett és indult. Lemberkovits pedig futva ment a laktanyaudvarra, ahol egy ágyúüteget csöveje meredtek az ég felé. A parancsnoka Filipecz Dénes főhadnagy volt. Kiszolgálói is mind tiszték.

— Tűz, én parancsolta Lemberkovits.

— Tűz! — adta tovább a parancsot Filipecz.

S megdördültek az ágyúk.

Az ágyúlövés volt a jel a június 24-i budapesti ellenforradalmi puccs megindítására.

Az Újváros háza nagytermében

éppen az Ötszáz Munkástanács ülésezett. Néhányan hallottak tompa morajlásokat, egy pillanatra fel is kapták a fejüket, de nem tulajdonítottak jelentőséget a dolognak. Körülbelül félóra múlva kivágódott a bejárat ajtaja. Egy fiatal tiszt rohant az emelvényhez, félretolta az előadót és hársányan kiáltotta:

— Elvtársak! A Szovjet Ház előtt három fehér monitor jelent meg a Dunán. A fegyvereiket, a Szovjet Háza irányították. Mindenki a laktanyákba! Fegyverbe!

A hírhez Szamuely László elvtárs volt. Az ötszáz ember talpra ugrott. Szó nem hangzott, csak a futó lépések dobbanása.

A kommunisták félóra alatt riadóztatták a várost. Gyalog, automobilon, lefoglalt villamosokon, szekereken száguldottak katonacsoportok, felfegyverzett munkások a Duna felé. A Mária Valéria utca elején az egyik ház kapujában rögtönzött stáb alakult. A fegyveres csoportokat elosztották. Egy részüket a pesti parton vonultatták fel, más részüket az Erzsébet-hídon küldték át a túlsó partra. Voltak csoportok, amelyeket a város más veszélyeztetett, stratégiailag fontos pontjaira irányítottak.

A három fehér monitor közben ott manőverezett teljes gőzzel a Dunán, a parlament és a Vigadó között. Menet közben kisebb kaliberű ágyúiból és gépfegyverekből lötte a Szovjet Házat és kézi fegyverekkel támogatott sortűzet zúdított a parton hevenyészett barrikádok mögött fekvő vöröskatonákra, felfegyverzett munkásokra.

Időközben tüzérségi lövegeket is vontattak a Szovjet Ház és a Lánchíd környékére. A sebessen keringő fehér monitorok körül csak úgy sistergett a víz a lövedékek becsapódásától. A gépfegyverek is végigsöpörtek a hajókon, majd egy vakmerő cso-

port felkúszott a Lánchídra és kézigránátkötegeket eregetett a híd alatt elsőlik monitorokra. Aztán a vezérmonitor fedélzetét az ágyúlövédék érte a két parttól egyre kisebb területre kényszerítette a hajók manőverezését az összpontosított tűz. Az ellenforradalmárok olyannyira várt segítségére nem érkezett... Egyszerre a három fehér monitor megdőlt és teljes gőzzel indult lefelé a Dunán. A monitoros támadás összeomlott.

Lemberkovits jelére megélenkült az Üllői úti Ludovika Akadémia környéke is. Tejfölösszájú tisztcsékek, az Akadémia volt növendékei rajzoltak ki az utcára tanáraik és néhány tucat odairányított fehér-briganti vezetésé alatt.

Az egyik csoportot Mildner Ferenc tüzérszázados, az Akadémia tanára vezette. Automobilon a Baross utcába mentek. Lekaszabolták a kislétszámú vörösőrséget és berontották a József távbészélőközpontba. A kapcsolóteremben Mildner revolvert szegezett az egyik telefonoskisasszonyra és kényszerítette, hogy teremtsen kapcsolatot a felvidéki hadsereg vezérékkel főnökével, Stromfeld Auréllal.

— Ezredes úr! Alázatosan jelentem. Budapesten kitört az ellenforradalom. Elfoglaltuk a Szovjet Házat, a távbészélőközpontot és más fontos pontokat. Kérek további parancsokat — üvöltötte a telefonba Mildner.

Mildner tartja a kagylót. A ludovikás ficsurok körülállják és várják, mit tolmácsol a beszélgetésből Mildner. A százados elsápad, valamit hápogni akar, de hallani, hogy kattan a telefon. A másik kagylót letették. Tanácstalanul fordul társaihoz:

— Nem értem!... Az ezredes úr azt válaszolta: „Egy félóra múlva újra hívom Pestet. Ha még mindig itt leszek, maga jön, de

nem ám egyedül és úgy ripityára veri ezt a bitang, fehér bandát, hogy még az utolsó ítéletnél sem tudják összeszedni a csontjait... Nem értem?... Az ezredes úr... egy ilyen kitűnő vezérkari tiszt..."

Mildnernek azonban nem volt sok ideje tanakodni. Néhány perc múlva megérkezett két századnyi vöröskatonára és felfegyverzett munkások több nagy csoportja és úgy kifüstölte a bandáját a telefonközpontból, hogy neki már csak a forradalmi törvényszék előtt volt ideje gondolkodni, mi is lesz az utolsó ítéletkor...

Az ellenforradalmi lázadást a városban mindenütt aránylag rövid idő alatt leverték. A vasdandár, amelyben — Haubrich ígérete alapján — Lemberkovitsék annyira bíztak, az ellenforradalmi kísérlet leverésének fő erejét adta. Maga Haubrich is — látva a puccs elkerülhetetlen kudarcát — kiugrott belőle és eltitkolta közreműködését.

Csak a Ludovikán védekeztek még — magukat elbarikádozva — a tisztisüvölvények és vezetők Bartha László őrnagy, az akadémia parancsnoka igyekezett életet önteni a remegő növendékekbe;

— Mindjárt visszaérkezik ivánda! Karátson István százados úr a térparancsnokságról. Haubrich biztosan küldi a felmentést. Hízen megígérte...

De ivánda! Karátson István nem jött. Ott feküdt a holttest az Üllői úti klinika előtt.

S estére a budapesti munkás és a vöröskatonák kifüstölték az ellenforradalmi banditák utolsó kigyófészkét, a Ludovika Akadémiát is.

A munkásosztály hősiessen megvédte hatalmát.

Következő riportunk:

ÖSSZEESKÜVŐK